

ART

УДК 792.09

**ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК СЦЕНІЧНОГО МИСТЕЦТВА І
ТЕАТРАЛЬНОЇ МУЗИКИ**

Берелет Володимир Ілліч

заслужений артист України

старший викладач

Житомирський державний університет

імені Івана Франка

м. Житомир, Україна

Берелет Лілія Ігорівна

заслужена артистка України

старший викладач

Житомирський державний університет

імені Івана Франка

м. Житомир, Україна

Введение./Introduction. Театр і музика завжди були необмеженими часовими мистецтвами (хоча перебіг часу в театрі не тотожний часу музичного твору). Вони впливають на людину своїм образним змістом, символічною мовою, простотою, щирістю емоційних відголосів, спроможні передати припустимі стани взаємодії людини і світу без обмеження. І театр, і музика цілісно реконструюють реальність, яка ніби «відроджується» у мистецтві, як форма засвоєння знань повсякденної життєдіяльності. В прадавніх обрядах єдиним був ритм, його можна простежити і в музиці, і в танцювальних рухах, і в ритуальних діях.

Народна творчість, як невичерпне джерело і театру, і музики визначила єдність різних жанрів і стала закономірним поворотом в еволюції театрального мистецтва. Саме в Україні утворилося гармонійне поєднання мови, танцю, музики, тобто характерні риси українського національного театру.

Мета роботи./Aim. Метою статті є аналіз взаємозв'язку сценічного (театрального) мистецтва і театральної музики, тобто ті знання що розкривають особливості формування духовного розвитку особистості засобами театрального мистецтва.

Виклад основного матеріалу./ Presenting main material. Театральна музика є творчою діяльністю, пов'язаною із сценічною дією, вона не буває одностилістичною і не є самоціллю. Вона як вид мистецтва завжди існує як невід'ємна частина духовного самотворення, узагальнює досвід національних (а в сенсі театру – сценічних) надбань. В театральній музиці духовні ідеали віднадають із світоглядним діянням, детермінують розвинений кшталт буття, відзначають природу сценічної дії як царини вселюдських вартостей і виборюють мірила активізації помислу людини.

Ясна річ, що виставу створює колектив театру (сценарісти, режисер, актори, декоратори, освітлювачі сцени і т.д.), та провідним носієм сценічної дії є актор. В його творчості втілена природа театру: здатність захоплювати глядачів художнім видовищем, творчим процесом його втілення. Щоб підкреслити, укрупнити вплив актора на глядачів «наскрізним» елементом (тобто підкреслити всі сфери спілкування актора з глядачем) – музикою, потрібно прискорити адаптацію особи до представлених уявлень.

Можна простежити певну закономірність впливу музики на хід сценічної дії:

- незалежна художньо-естетична система;
- функційність жанрів за історично складеними умовами;
- безперервність інтонаційного розгортання в єдності тематичного матеріалу і виконавських засобів;
- певний зв'язок різних, часто контрастних епізодів;
- невід'ємна частина цілого;
- ілюстративність, яскравість, дохідливість;

Відомо, що музика, створена для театру, вже сама по собі театральна, вона всотує у себе видовищність, акторську гру і режисуру. Але типи співіснування театральної дії і музики у цілому сценічного твору можуть бути різними - від відносної рівноправності до поглинання одної іншою.

Музика як неупереджений фактор належить до театрального, дієвим, тобто вона має відношення до характеру даної сцени, в якій прямо вказується на елементи музики - інструменти, пісні, які співають, доносяться звуки зовнішнього світу тощо; фантазія авторів та режисерів нескінченна.

Музика віддзеркалює особисте зауваження автора, може включатися поза сценою, розкривати чуттєвий, змістовний текст дії, або визначати наступні події - в контексті театральних сцен музика дістає самостійні драматургічні загадування, визначні для художнього образу.

Музика може повідувати сумарний настрій драматичної п'єси, коли композитор тлумачить її зміст як своєрідне формування власного інтонаційного розвитку. Вона адресована природно глядачеві, який зрозуміє її роль у художньо-драматичному контексті, і усотає як самодостатню мистецьку цінність.

Музика неодмінно повинна розкрити зміст сцени, її атмосферу, яскравіше висвітлити події драматичного твору. Тобто, музична концепція вистави має велике значення саме для українського театру, музика була і залишається одним із головних допоміжних елементів сценічного дійства.

Музика дає змогу відчувати атмосферу не тільки окремої сцена, але і всієї вистави, вона повинна бути лаконічною, конкретною і більш-менш простою за формою.

Якщо музика пов'язана суто із сюжетом вона повинна:

- допомагати розкрити характери героїв вистави;
- акумулювати темпоритм сценічної дії;
- створювати атмосферу, настрій сценічної дії;
- оповідувати про дію, яка невідома або невидима глядачам.

Якщо музика умовна, вона має:

- емоційно підсилювати мову актора;
- підкреслювати характерні особливості дійових осіб;

□ створювати настрій сцени, ускладнювати конфлікт.

Музичне рішення і музичний образ достеменно прикрашають сценічну дію. Режисер повинен разом із композитором (або музичним керівником театру) скласти музичну партитуру вистави. При цьому необхідно пам'ятати про навички аналізу музичного твору на рівні визначення компонентів його художнього світу.

Висновки./Conclusions. Театральне мистецтво та музичне мистецтво є складовою частиною системи «умовних форм», які здатні виконувати свою специфічну функцію, що разом виконують завдання духовного синтезу, дозволяють сформувати світоглядну культуру глядача, здійснити інтеграцію у змісті художньо-мистецьких знань. Реалізовувати, на основі спільного для цих видів мистецтв тематизм, пов'язувати і відображати у сценічній дії і музиці різні аспекти життя та естетико-мистецтвознавчу інтеграцію, на основі введення споріднених для різних видів мистецтв понять і категорій – естетичних, художньо-мовних, жанрових, стильових у тематичне поле художньої театральної-музичної культури.